

Asia: E 26/2018 vp Valtioneuvoston selvitys: Kestävän kasvun rahoitusta koskeva toimintasuunnitelma, tiedonanto

Finnwatch kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua komission kestävän kasvun toimintasuunnitelmaa koskevasta Suomen kannasta.

Suomea vaikeaa kuvailla edelläkävijäksi, Suomen kannasta puuttuu visio

Suomen kannassa annetaan ymmärtää, että Suomi olisi kansainvälinen edelläkävijä Agenda 2030 -toimeenpanossa tai yritystoiminnan kestävyuden edistäjänä. Tähän näkemykseen on vaikeaa yhtyä eikä sitä perustella kantapaperissa.

Viimeisen hallituskauden aikana Suomi ei ole enää ollut sitoutunut vuonna 2014 laaditun YK:n ihmisoikeuksia ja yritystoimintaa koskevien periaatteiden toimeenpanosuunnitelmaan. Suomi on leikannut runsaalla kädellä kehitys yhteistyövaroja vuoden 2015 jälkeen ja on 0,38% BKTL-luvulla kaukana 0,7-lupauksestaan. Suomi ei enää tähtää yritys vastuun edelläkävijäksi: valtiolle ei ole varattu juuri lainkaan resursseja yritys vastuun edistämiseksi ja Suomi on jarruttanut toimenpiteitä EU:ssa sekä implementoinut minimitasolla kaikki viimeisimmät EU:n yritys vastuukysymyksiä sivuavat direktiivit.

Euroopan komission toimintasuunnitelma on tarttunut oikeaan asiaan. Ilmastonmuutos on karkaamassa käsistä ja maapallolla on käynnissä kuudes sukupuuttoaalto¹. Tämä on kiistaton uhka koko ihmiskunnalle, jonka torjumiseksi on käytettävä kaikki keinot. Rahoitusmarkkinat ja yksityisen sektorin toiminnan ohjaaminen ovat asiassa keskiössä.

Suomen kannassa näkyy valitettavasti vision puute. Komission EU-laajuisia suunnitelmia kannatetaan väljästi, mutta samalla niitä toppuutellaan kilpailukykyyn liittyvillä argumenteilla hallinnollista taakkaa peläten. Sitovien toimien sijaan toivotaan esimerkiksi "parhaiden käytäntöjen levittämistä" ja läpinäkyvyyden tehostamista. Tällaisten vapaaehtoisten toimenpiteiden aika on mennyt jo kauan sitten. Olisi tervetullutta, että Suomen kannassa taloudellisia näkökulmia pohdittaisiin myös realisoituvien ilmatoriskien näkökulmasta. Pelkästään lyhyen aikavälin ilmastovaikutuksiin keskittynyt Ilmatieteen laitoksen ELASTINEN-hanke on varoittanut ilmatoriskien voivan olevan kuntien ja kunnissa toimivien yritysten toimintaedellytysten kannalta merkittäviä ja aiheuttavan vakavia seurauksia mm. kuntien talouteen ja palveluihin². Miten Suomen taloudellisen kilpailukykyyn käy pitkällä aikavälillä jos esimerkiksi Golf-virta heikkenee arvaamattomasti ja muuttaa koko Pohjois-Euroopan ilmaston?

¹ Gerardo Ceballos, Paul R. Ehrlich, and Rodolfo Dirzo, 2017, Biological annihilation via the ongoing sixth mass extinction signaled by vertebrate population losses and declines, <http://www.pnas.org/content/early/2017/07/05/1704949114.full>

² Elastinen, 2017, [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Ilmasto_ja_ilma/Kuntien_kannattaa_arvioida_ja_hallita_sa\(42510\)](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Ilmasto_ja_ilma/Kuntien_kannattaa_arvioida_ja_hallita_sa(42510))

Suomen kannan vision puute näkyy myös siinä, ettei kannassa nähdä suomalaisten yritysten tai Suomen kilpailukyvyyn hyötyvän kiristyvistä kestävästä kehityksen vaatimuksista. Suomessa on tiukka työlainsäädäntö ja hyvin järjestäytynyt yhteiskunta, meillä on runsaasti liiketoimintaa cleantech-sektorilla sekä kierto- ja palvelutaloudessa. Sitran vuonna 2016 tekemän selvityksen mukaan Helsingin pörssiin listattujen yritysten laskennallinen hiili-intensiteetti oli vapaaehtoisilla toimilla pienentynyt 20 prosenttia vuoteen 2015 verrattuna³. Maapallon tulevaisuuden varmistamiseen panostavat yritykset hyötyvät rahoitusmarkkinoille asetettavista kestävyyskriteereistä ja muista markkinoita kestävämmäksi muokkaavista lainsäädäntötoimista.

Kestävyysluokitusjärjestelmän luominen ja institutionaalisten sijoittajien velvoitteet kannatettavia

Komission ehdottamia institutionaalisille sijoittajille asetettavia kestävyysvaatimuksia voidaan pitää erittäin kannatettavina. Tarvittaessa asiassa voitaisiin edetä myös kansallisesti esimerkiksi laajentamalla eläkelaitosten fidusiaarivelvoitetta huomioimaan myös yhteiskunnallinen ekologinen ja sosiaalinen kestävyys.

Finnwatch kannattaa myös toimenpiteitä kestävyysluokitusjärjestelmän laatimiseksi. Luokituksen tulee kattaa ekologisten näkökohtien lisäksi myös sosiaaliset ja taloudelliset näkökohdat, erityisesti ihmisoikeudet ja verovastuu. Kansalaisyhteiskuntaa tulee osallistaa laajasti luokituksen laatimisessa.

Suomen positiivinen kanta tarvitaan myös yritysten due diligence -sääntelyyn

Suomen kannassa läpikäytävistä komission ehdottamista toimenpiteistä on leikkaantunut pois kokonaan kohdassa kymmenen oleva maininta sitovasta due diligence -lainsäädäntöselvityksestä. **“Commission will carry out analytical and consultative work with relevant stakeholders to assess: (i) the possible need to require corporate boards to develop and disclose a sustainability strategy, including appropriate due diligence throughout the supply chain).”**

Komission ehdotus velvoittavaa huolellisuusvelvoitetta koskevasta selvityksestä on erittäin tärkeä ja Suomen tulee asettua tukemaan tätä aloitetta. Selvityksessä tulee huomioida eksplisiittisesti ihmisoikeudet (human rights due diligence). Pelkän selvityksen lisäksi komission olisi hyvä jo suuntautua selvityksen jälkeisten toimenpiteiden valmisteluun. Yritysten sitovaa huolellisuusvelvoitetta koskevat aloitteet ovat edenneet kansallisesti jo useissa Euroopan maissa: Ranskassa devoir de vigilance -laki säädettiin jo viime vuonna, Sveitsissä lakia koskeva kansalaisaloite on etenemässä parlamentissa ja Saksassa lakia koskevasta selvityksestä on hallitusohjelmakirjaus.

³ Sitra, <https://www.sitra.fi/julkaisut/climate-impact-assessment-nasdaq-helsinki/>